

PLEKBERAAD OUD-HERLAER

TRY-OUTS VOOR HET LANDSCHAP VAN DE TOEKOMST

SAMENVATTING (LANG)

Het Plekberaad Oud-Herlaer, georganiseerd in juni 2025 door Brabants Landschap, Het Noordbrabants Museum, Loom en het Ministerie van de Toekomst, was een experimentele methode om de toekomst van het landschap van Het Bossche Broek en Oud Herlaer gezamenlijk te verkennen. Centraal stond het idee van kathedraaldenken: het vermogen om plannen en visies te ontwikkelen die verder reiken dan de korte termijn en waarvan de voltooiing misschien pas door toekomstige generaties zichtbaar wordt. In dit beraad werd gezocht naar manieren om deelnemers bewust te maken van hun rol als “hoeders van de lange termijn” – mensen die zorgdragen voor de duurzame ontwikkeling van ecologie, cultuur en gemeenschap, voorbij de waan van de dag.

Het plekberaad fungeerde hierbij als een oefening in vertraging en heroriëntatie. Niet de mens stond centraal, maar het ecosysteem. Via wandelingen, artistieke interventies en gezamenlijke zintuiglijke ervaringen leerden deelnemers de plek opnieuw kennen, voorbij bestaande meningen en belangen. Dit sloot aan bij het idee van kathedraaldenken: eerst luisteren en ervaren, dan pas handelen, met oog voor processen die honderden jaren in de tijd beslaan, zoals bodemvorming, waterstromen of biodiversiteit.

Het proces bood ruimte om anders naar landschap en tijd te kijken. Kunstenaars hielpen deelnemers letterlijk door de tijd te reizen – van vergeten geschiedenissen tot mogelijke toekomsten – en zo de plek te ervaren als een continuüm waarin verleden, heden en toekomst in elkaar grijpen. De collectieve ervaring droeg bij aan een gedeeld bewustzijn dat zorg voor een landschap ook verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties betekent. Politici, beleidsmakers, bewoners en experts konden elkaar in deze setting ontmoeten als gelijkwaardige deelnemers, bevrijd van hun gebruikelijke rollen en meningsverschillen.

De plekberaden hadden een diepgaande invloed op de ontwikkeling van Oud Herlaer. Waar in de oorspronkelijke plannen nog sprake was van een ‘buitenmuseum’ met

conventionele sculpturen, verschoof het perspectief door de try-outs naar een 'kunstlandschap': kunst die niet naast de natuur bestaat, maar er organisch uit voortkomt en met haar verweven raakt. Dit inzicht kwam niet voort uit theoretische discussies, maar uit tastbare, zintuiglijke ervaringen die tijdens de wandelingen werden opgedaan.

Voor de initiatiefnemers – Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum – betekende dit een belangrijke correctie en verdieping van hun visie. Zij konden met eigen ogen zien wat het oplevert om kunst te laten ontstaan vanuit de plek zelf en om natuurlijke processen zichtbaar te maken. Dit maakte het mogelijk om abstracte ideeën direct te toetsen en aan te scherpen.

De overige deelnemers, waaronder omwonenden, ontdekten wat de plannen concreet inhielden. Vooroordelen en misverstanden konden worden weggenomen en er ontstond ruimte voor kritische reflectie en suggesties. Belangrijker nog: doordat iedereen betrokken was in deze vroege ontwikkelingsfase, groeide er wederzijds begrip en draagvlak. Zelfs partijen die in het verleden tegenover elkaar stonden, vonden elkaar in de gezamenlijke ervaring en in het open proces waarin plannen mochten rijpen en veranderen.

Deze iteratieve en participatieve aanpak leverde niet alleen meer richting en vaart op, maar ook een grotere acceptatie van experiment en mogelijke tegenslagen. Mensen voelden zich mede-eigenaar van het proces, waardoor de kans op duurzame verbondenheid toenam. Net als in een ecosysteem zorgde de diversiteit van perspectieven en interacties voor veerkracht.

Het resultaat is dat de ontwikkeling van Oud Herlaer als kunstlandschap nu steviger verankerd is in een breed gedragen visie. De plekberaden bewezen hun waarde als cruciale bouwsteen voor het meerjarenplan: ze versnelden de ideeontwikkeling, boden bewijs en draagvlak, en toonden hoe een landschap op natuurlijke wijze richting kan geven aan culturele en maatschappelijke keuzes.

Zo werd Oud Herlaer niet enkel een fysieke plek, maar een voorbeeld van kathedraaldenken in praktijk: een project dat verder kijkt dan het heden, waarin

deelnemers samen oefenen om hoeders van de lange termijn te zijn, met het landschap zelf als gids.

SAMENVATTING (KORT)

In juni 2025 vonden bij Oud Herlaer in Het Bossche Broek twee plekberaden plaats: bijzondere wandelingen waarin kunst en landschap samenkomen om de toekomst van dit unieke gebied te verkennen. Het doel was om deelnemers bewust te maken van hun rol als “hoeders van de lange termijn” – mensen die zorgdragen voor een landschap dat niet alleen voor ons, maar ook voor toekomstige generaties waardevol blijft.

Tijdens de wandelingen namen kunstenaars de deelnemers mee op een reis door tijd en ruimte. Verhalen, performances en creatieve interventies hielpen om de plek met nieuwe ogen te zien: van oude geschiedenissen tot mogelijke toekomst, en van microscopisch bodemleven tot de effecten van klimaatverandering. Politici, bewoners, experts en betrokken organisaties deden mee op gelijke voet, waardoor een bijzondere collectieve ervaring ontstond.

De plekberaden leverden belangrijke inzichten op. Oorspronkelijk lag het plan om van Oud Herlaer een ‘buitenmuseum’ te maken met traditionele sculpturen. Dankzij de try-outs verschoof het idee naar een ‘kunstlandschap’, waarin kunst in symbiose ontstaat met de natuur. Dit werd niet alleen besproken, maar direct ervaren: deelnemers zagen, hoorden en voelden hoe kunst en landschap elkaar kunnen versterken.

De aanpak zorgde voor meer begrip, draagvlak en betrokkenheid. Misverstanden en weerstand verdwenen, nieuwe ideeën kwamen boven, en er ontstond ruimte voor experiment. Het proces bewees dat wanneer mensen samen kijken, luisteren en ervaren, ze sterker verbonden raken met de plek én met elkaar.

Met deze eerste stappen is Oud Herlaer op weg om een voorbeeld van langetermijndenken te worden: een landschap dat door kunst, natuur en gemeenschap gezamenlijk vorm krijgt.